

Oana Vasilescu, *Metoda maieutică în construcția filosofică*, Cuvânt-înainte de acad. Alexandru Boboc, București, Editura Academiei Române, 2018, 188 p.

Anunțată cumva „modest” ca un demers de recuperare a unor concepte-cheie mai puțin abordate din istoria gândirii, cartea propusă spre lectură și analiză se constituie ca o investigație bine articulată care, îmbinând versantul istorico-filosofic cu cerințele unei abordări sistematice în construcția filosofică, izbutește să capteze atenția și să „convingă”. Prin utilizarea metodei hermeneutice și comparatiste asupra unui material bogat provenit din diverse domenii ale spiritului, autoarea reușește să pună în lumină actualitatea și perenitatea unor concepte mai puțin cercetate, în speță *maieutica* și *afereza*.

De altfel, investigarea valențelor și a recurențelor maieuticii și ale aferezei ca metode constituie o preocupare constantă a autoarei care, în multe dintre lucrările sale de-a lungul anilor, a întreprins analize riguroase și rafinate menite a conduce la consolidarea „ipotezei” și la verificarea tot mai extinsă a validității acesteia în diverse domenii ale gândirii. O carte abordând opera lui Hermann Hesse dintr-o perspectivă hermeneutică (apărută mai demult și ajunsă acum la o a doua ediție) pune lucrarea de față într-un orizont sistematic de preocupări hermeneutice convergente și coerente.

După cum remarcă și academicianul Alexandru Boboc în prefața dedicată volumului Oanei Vasilescu, „definirea conceptelor de bază (maieutică, afereză) și a celor derivate pe fondul istoriei gândirii (apofază, hermeneutică, reducere fenomenologică) și urmărirea lor în momente semnificative din istoria gândirii se impun prin analize comparate bine fundamentate” (p. 7).

În chiar termenii autoarei, miza fundamentală a cărții rezidă în „punerea în evidență a solidarității – recuperabile din perspectivă genetică/genealogică, funcțională/metodologică, semantică – despre care mărturisesc termenii de *maieutică* și *afereză*; punerea în lumină a unor modalități ale *tehnicii aferezei* care debordează conceperea sa, *stricto sensu*, în termeni de tehnică de elaborare a formei artistice realizabilă prin eliminarea surplusului ocultant de materie în vederea actualizării formei perfecte *preexistente*; determinarea posibilității existenței unei zone teoretice care poate fi circumscrisă prin apelul la *conceptul aferezei* (și, totodată, prin utilizarea resurselor *metodei aferezei*) și, în temeiul acestuia, a existenței unor corespondențe (chiar paralelisme) între spații culturale și filosofice diferite; precum și, nu în ultimul rând, testarea validității și a operaționalității maieuticii/aferezei ca metodă/e, prin chiar *travaliul hermeneutic* pe care îl propunem aici (considerat în complexitatea aspectelor sale – și anume, atât ca metodă de investigare, cât și ca temă supusă acestui tip de investigare)” (p. 15).

Cu mai multe înțelesuri, în funcție de context, *afereza* este preluată de autoare în sensul cel mai tare: acela hermeneutic (urmând sensurile primare grecești: *aphairex*, *aphairesis*) sau, poate mai adecvat formulat, într-un sens așa zicând mai cuprinzător menit a da seama simultan de travaliul sculptorului care „eliberează” forma îndepărtând materia, de acela al filosofului care, supunându-se interdicției occamiene, înlătură din demonstrație și din limbaj ceea ce a fost „multiplicat” fără necesitate, de acela al oratorului care, pentru a convinge, operează prin eliminare etc.

Toate aceste dezvoltări, atât în plan istoric cât și sistematic, sunt subordonate ideii că *afereza*, ca și *maieutica*, constituie totodată punct de plecare și prezență în configurarea metodelor, a procedeelelor, a „tehnicilor” elaborate și aplicate în opere ale unor mari gânditori. De la Socrate la Jung și Deleuze, de la Plotin la Husserl, de la budhism la creștinism, Oana Vasilescu se mișcă în mod simultan liber și riguros, cu siguranța aceleia care cunoaște traseele.

Pornind de la Socrate, la care ambele metode (*maieutica* și *afereza*) își au începutul istoric-conceptual, sunt cercetate câteva „ipostaze” ale lor (teologia mistică areopagitică, eckhartiană și sufită, unele „momente” ale fenomenologiei și ale psihanalizei filosofice, budismul, unele poziții

estetice etc.) pentru a *retrezi*, comparatist-contrastiv, *reprezentarea*. Deși ar putea exista cititori care, văzând titlul, să își imagineze că lucrarea se oprește strict la perioada antichității, Oana Vasilescu realizează o investigație exhaustivă în care sunt aduși în dialog autori din aproape toate perioadele culturale europene majore, la care sunt adăugate cu multă abilitate speculativă și anumite direcții consistente din gândirea orientală (budism, budism Chan, confucianism, daoism, sufism) – împletire rafinată care izbutește să consolideze convingător construcția demersului hermeneutic.

Faptul că autoarea reușește, prin aducerea la lumină a modalităților de înțelegere și de întrebuintare a maieuticii și aferezei ca metode, să evidențieze și să argumenteze o anumită unitate de gândire între Orient și Occident probează și ipoteza caracterului universal, specific uman de a da răspunsuri la probleme fundamentale. Totodată, faptul că maieutica și afereza se regăsesc ca metode de (auto)educare și de formare în spații culturale diferite dă de seamă și cu privire la existența unui fond comun de preocupări care își găsesc rezolvări oarecum similare (până la un punct), în orizonturi filosofice lipsite pentru mult timp de o comunicare directă (Orientul îndepărtat și lumea europeană). Ceea ce se desprinde de aici, cel puțin ca sugestie, este cumva și configurarea hărții unui fond al umanității noastre în genere.

Este de remarcat aici că autoarea știe *cum* să folosească „faptele istorice”: nu face o simplă operațiune de identificare a „evenimentelor” și de alăturare a lor la modul colecționist; dimpotrivă, convertindu-le în argument, se ajută de ele pentru a *dezvălui*, a demonstra și a (re)construi. Astfel încât avem de a face realmente cu o *hermeneutică a aferezei* întemeiată pe faptele istoriei sale ca date constitutive.

Perspectiva din care se construiește cercetarea întreprinsă de Oana Vasilescu se înscrie într-un spațiu determinabil ca „loc” de intersecție a unor discipline precum estetica, hermeneutica filosofică, istoria filosofiei, istoria ideilor și, totodată, prin aportul metodei comparatiste. Dubla exigență a consistenței demersului interpretativ și a adecvării acestuia la obiectul constituit ca temă este respectată și prin maniera însăși în care autoarea își conduce investigația, și anume, prin utilizarea *aferezei* ca metodă în vederea descoperirii și a recuperării ocurențelor *metodei aferezei* din diverse contexte teoretice. Pe acest fond au și fost alese momente semnificative din istoria filosofiei (nu numai din spațiul aceluiași tip de cultură), al căror studiu este, prin forța lucrurilor, interdisciplinar și comparatist – ceea ce a presupus, evident, un efort considerabil de informare, de sinteză și de interpretare pentru a stăpâni domeniile și operele prin care se ilustrează ceea ce am putea numi „fenomenul maieuticii”.

Contribuția majoră a cărții de față și, totodată, noutatea acesteia rezidă în faptul că reușește să pună în evidență solidaritatea semantică și funcțională a conceptelor de *maieutică* și *afereză*; să testeze operaționalitatea maieuticii/aferezei ca metode; să circumscrie o zonă teoretică încă nedelimitată structurată de *modalitățile aferezei* în temeiul căreia să recupereze corespondențe între spații filosofice aparent străine. Astfel, considerăm că lucrarea Oanei Vasilescu se dovedește a fi – prin idee, prin structura argumentativă și interpretativă, prin diversitatea și bogăția „faptelor” teoretice abordate, prin stilul riguros și elegant – o deplină reușită atât din perspectiva exigențelor maieutice specifice demersului hermeneutic auctorial, cât și din perspectiva receptării dinspre potențialii cititori, fie aceștia filosofi profesionalizați, fie *doar* iubitori de filosofie în sens mai cuprinzător.

Ioana Cristina Nicolae